

Ο πολυαγαπημένος ραδιοφωνικός παραγωγός και μουσικός δεν έκρυψε ποτέ τον αριθμό στο χέρι του, ενθύμιο του μαρτυρίου του στα στρατόπεδα συγκέντρωσης των Ναζί. Στην βιογραφία του που συνέγραψε ο ανηψιός του Ερρίκος Αρρώνες και κυκλοφόρησε από τις [εκδόσεις Φερενίκη](#) το 2012, ο Ζακ Μεναχέμ, που έφυγε από τη ζωή το 2008, διηγείται την Οδύσσεια της ζωής του σε μια συγκλονιστική αφήγηση που κρατά ζωντανή τη μνήμη του μεγάλου Εγκλήματος των Ναζί αλλά και αυτή των επιζώντων που πλέον δεν είναι μαζί μας....

“Έτσι έκανε πάντα ο Ζακ. Επιβίωνε.” γράφει ο Ερρίκος Αρρώνες στην εισαγωγή της βιογραφίας του για τον θείο και «κατ’ επιλογήν» πατέρα του, τον αείμνηστο Ζακ Μεναχέμ. «Σε ηλικία δεκαέξι ετών πέρασε από τα στρατόπεδα συγκέντρωσης την περίοδο του Ολοκαυτώματος, όπου έπαιρνε την κάθε αναπνοή του διερωτώμενος αν θα είναι η τελευταία του.

Στη συνέχεια, αντί να τα παρατήσει ή να μοιρολατρεί γι’ αυτά που του έτυχαν, ταξίδεψε ολόκληρο τον κόσμο ακολουθώντας το όνειρό του να γίνει μουσικός, αποκτώντας γνώσεις, εμπειρίες και γνωριμίες. Γύρισε στην πατρίδα του, ερωτεύτηκε μια αξιοθαύμαστη γυναίκα και έζησε πλάι της μια ευτυχισμένη ζωή, που έμελλε να τους χαρίσει δύο παιδιά και από αυτά τρία εγγόνια.

Έχτισε μια πολυετή καριέρα αφιερωμένη στη μεγάλη του αγάπη για τη μουσική, συνεργάστηκε με τους μεγαλύτερους καλλιτέχνες της εποχής του, μύησε τους Έλληνες στη Μουσική του Κόσμου, χάρισε αξέχαστες στιγμές στους ακροατές του με τη φωνή και τα λόγια του, παρήγαγε μουσική, ραδιόφωνο, τηλεόραση, ονομάστηκε «πατέρας όλων των μετέπειτα ραδιοφωνικών παραγωγών», διασκέδασε το κοινό του για μια ολόκληρη ζωή, διετέλεσε δημοτικός σύμβουλος του Δήμου Αθηναίων, πρόεδρος του Πνευματικού Ιδρύματος της Ισραηλιτικής Κοινότητας Αθηνών, και τιμήθηκε με πολλές διακρίσεις από σημαντικούς εθνικούς φορείς για την καλλιτεχνική και κοινωνική του προσφορά.....

Θεώρησα χρέος μου η ιστορία της ζωής του Ζακ να καταγραφεί και να μείνει στην ιστορία όπως εκείνος θέλησε να την αφηγηθεί, όχι μόνο από σεβασμό στον πόνο και τους κόπους του, αλλά από τη βαθιά μου πίστη ότι το δίδαγμα της, το νόημα ανάμεσα στις γραμμές, πρέπει να το διδαχθούν οι επόμενες γενιές ως παράδειγμα προς μίμηση.»

«Γεννήθηκα το 1928 στη Θεσσαλονίκη, όπου και μεγάλωσα.» ξεκινά την αφήγηση της ζωής του ο Ζακ Μεναχέμ. «Θυμάμαι την πόλη πολύ ζωντανά, σαν μια γειτονιά γεμάτη αγάπη. Η εβραϊκή κοινότητα της Θεσσαλονίκης, μια από τις μεγαλύτερες στην Ευρώπη τότε, απαρτιζόταν κυρίως από Σεφαραδίτες. Η συμβίωση με τους Έλληνες Χριστιανούς ήταν πολύ ειρηνική, μας είχαν δεχθεί στην κοινωνία τους με πολλή θέρμη.

Ο πατέρας μου Ντάριο είχε ένα μαγαζί με φωτογραφικά είδη. Η μητέρα μου Πολέτ ήταν μια όμορφη και αριστοκρατική γυναίκα. Ήταν μια πολύ δυνατή προσωπικότητα. Ήπαιζε μουσική, όπως όλοι μας άλλωστε, κι έγραφε άρθρα για μια ελληνική εφημερίδα, την «Πρωιά». Τη θυμάμαι καθισμένη στο κρεβάτι να παίζει κιθάρα και να σιγοτραγουδά. Οι ήχοι αντηχούν στ’ αυτιά μου εβδομήντα χρόνια μετά, σαν να παίζει ακόμα δίπλα μου. Με συνέπαιρνε η φωνή της. Εκεί γνώρισα τη μουσική. Το 1937 μετακομίσαμε στην Αθήνα. Την 28η Οκτωβρίου 1940 κηρύχθηκε ο πόλεμος. Μας ξύπνησαν οι σειρήνες.

Πήγαμε να μείνουμε στο σπίτι μιας θείας μου στην οδό Πατησίων. Όλοι οι άνδρες της οικογενείας μου πολεμούσαν στην Αλβανία. Μετά ήρθαν οι πικρές σελίδες της Ιστορίας, το γερμανικό τελεσίγραφο, η υποχώρηση και τέλος η σκυθρωπή εκείνη Μεγάλη Εβδομάδα του 1941 που έκλεισε με την κατάληψη των Αθηνών.

Στεκόμουν, θυμάμαι, στην ταράτσα του σπιτιού μας κι έβλεπα τις γερμανικές μοτοσυκλέτες να περνούν από την Πατησίων. Εκείνη τη στιγμή ήξερα με βεβαιότητα ότι κάτι σοβαρό θα συνέβαινε αργά ή γρήγορα.

Η αρχή για εμάς έγινε όταν οι Γερμανοί είπαν ότι οι Εβραίοι των Αθηνών πρέπει να παρουσιάζονται μία φορά την εβδομάδα στη Συναγωγή της οδού Μελιδώνη. Τότε ο πατέρας μου σκέφθηκε ότι ήταν καιρός να εγκαταλείψουμε το σπίτι στο οποίο μέναμε και να κρυφτούμε. Αλλάξαμε όνομα και ο Έβερτ, πατέρας του αείμνηστου πολιτικού και τότε Αρχηγός της Αστυνομίας, ο οποίος είχε βοηθήσει πολλούς Εβραίους, μας βοήθησε να βγάλουμε ψεύτικες ταυτότητες με ελληνικά ονόματα και θρήσκευμα Χριστιανικό Ορθόδοξο.

Τον πατέρα μου όμως δεν τον βοηθούσε ιδιαίτερα η ταυτότητα, γιατί είχε μια έντονη εβραϊκή προφορά που τον πρόδιδε. Η ταυτότητά μου ήταν από πορτοκαλί χαρτόνι και είχε καρφίτσωμένη επάνω με ένα συνδετήρα τη φωτογραφία μου. Με την ταυτότητα αυτή μπορούσαμε να περνάμε τους ελέγχους των στρατευμάτων κατοχής.

Στις 2 Απριλίου του 1944 συνελήφθη ο πατέρας μου. Ήταν Παραμονή του Πάσχα, του Πάσχα των Εβραίων.

Οι Γερμανοί ανακοίνωσαν ότι θα μοίραζαν άζυμα στη Συναγωγή που ήταν τότε, όπως και τώρα, στην οδό Μελιδώνη, στο Μοναστηράκι. Όσοι από τους Εβραίους πίστεψαν την ανακοίνωση πήγαν στη Συναγωγή να παραλάβουν τα άζυμα, απαραίτητα για τον εορτασμό του Πάσχα, αλλά κυρίως για να σβήσουν την πείνα τους.

Τελικά όμως, αντί να παραλάβουν το ψωμί, παρέλαβαν τους ίδιους. Ο πατέρας μου συνελήφθη μαζί με το γαμπρό μου Βίκο Μπρούδο, τον άνδρα της αδελφής μου Ρίτας. Είχαν παντρευτεί μόλις λίγους μήνες πριν. Τους έστειλαν στο Άουσβιτς. Τον πατέρα μου τον εκτέλεσαν αμέσως, αυτό όμως το έμαθα πολύ αργότερα.

20 Ιουνίου 1944. Ένας εβραϊός προδότης, ονόματι Ρεκανάτι, πρόδωσε το θείο μου Αλμπέρτο Ζιβρέ. Ένας αξιωματικός ονόματι Λέμαν των SS, δύο άλλοι Γερμανοί της Γκεστάπο και ένας Έλληνας διερμηνέας μαζί με τον Ρεκανάτι, ήρθαν στο φωτογραφείο του στην Καλλιθέα. Βρέθηκα εκεί εντελώς τυχαία, στην κακή στιγμή, καθώς είχα πάει να πάρω μελάνι για να γεμίσω την πένα μου. Μόλις τους είδα, κατάλαβα. Δεν αντιστάθηκα, τους κοίταξα χωρίς απορία και τους ακολούθησα.

Κατάπια μονομιάς την πορτοκαλί χαρτονένια ταυτότητα, μαζί με το συνδετήρα και τη φωτογραφία μου. Δεν το σκέφτηκα ούτε λεπτό. Αν έβρισκαν την ταυτότητα θα έβρισκαν και την υπόλοιπη οικογένειά μου, λόγω του ότι τα ελληνικά ονόματά

μας ήταν ίδια, και θα μου έκαναν παραπάνω βασανιστήρια για να μάθουν ποιος μου την είχε εκδώσει.

Η έλλειψη ταυτότητας φυσικά καθόλου δεν δυσκόλεψε τους Γερμανούς να καταλάβουν το θρήσκευμά μου. Μου κατέβασαν το παντελόνι και πριν καν το καταλάβω βρέθηκα στα υπόγεια της οδού Μέρλιν, όπου ήταν και η αρχή της Οδύσσειάς μου. Εκεί, σε εκείνο το μπουντρούμι, κατάλαβα πόσο γενναίοι είμαστε οι Έλληνες. Ζούσαμε σαν ζώα, ο ένας επάνω στον άλλο, και μας έβγαζαν μόνο πέντε λεπτά το εικοσιτετράωρο. Κανείς όμως δεν έχανε την ανθρωπιά του.

Ο καθένας έβρισκε τη δύναμη να ψιθυρίσει στον διπλανό του: «Μη φοβάσαι. Κράτα. Θα περάσει κι αυτό». Μέρες, εβδομάδες, μήνες περνούσαν κι έβλεπα το στρατόπεδο ν' αδειάζει, να ξαναγεμίζει και να ξανααδειάζει. Τα βασανιστήρια ήταν καθημερινά σε κοινή θέα και γίνονταν κυρίως προς τέρψιν των Γερμανών. Κάποτε έφτασε το τρένο με την αποστολή των κερκυραίων κρατουμένων.

Μέσα στο ίδιο τρένο, φυσικά χωρίς να το καθαρίσουν, χωρίς να μας δώσουν φαγητό ή νερό, χωρίς κουβέρτες, χωρίς ήλιο, χωρίς αέρα σχεδόν, μπήκαμε όσοι περισσότεροι –και πολλοί περισσότεροι– χωρούσαν στα βαγόνια του, που πριν χρησιμοποιούνταν για τη μεταφορά αλόγων.

Η βρώμα και η δυσωδία ήταν απερίγραπτη, ακόμα και πριν στοιβαχτούμε περίπου εκατό άτομα σ' ένα βαγόνι το οποίο έφερε ταμπέλα «Άλογα 8, Άνδρες 12». Και φύγαμε. Η διαδρομή ήταν περίπου δύο εβδομάδες, αλλά ίσως να κάνω και λάθος, αφού τίποτα δεν σημάδευε το πέρασμα του χρόνου εκεί μέσα.

Χρησιμοποιούσαμε για τουαλέτα εκατό ανθρώπων μία από τις τέσσερις γωνίες του βαγονιού. Αλλά το χειρότερο απ' όλα ήταν η δίψα. Παρακαλούσαμε ουρλιάζοντας από τα παράθυρα για νερό, αλλά κανείς δεν έκανε τίποτα. Καθώς το βαγόνι αφήνει έναν από τους σταθμούς, πεθαίνει ο πρώτος. Οι γυναίκες κυριεύονται από υστερία, τα παιδιά κλαίει. Χτυπάμε τις πόρτες να μας ανοίξουν να βγάλουμε έξω τον νεκρό, αλλά το χτύπημα χάνεται στο θόρυβο της ατμομηχανής. Αφήνουμε τον νεκρό σε μια γωνιά.

Σε λίγες ώρες πεθαίνει άλλος ένας και μετά άλλος. Τους βάλαμε τον έναν πάνω στον άλλο και το ταξίδι συνεχίστηκε. Δεν μπορούσαμε να κάνουμε τίποτα άλλο. Ζούσαμε σε μια νάρκη, δεν είχαμε τίποτα στο μυαλό μας. Το μόνο που περιμέναμε ήταν τότε θα ανοίξει η πόρτα και τι θα αντιμετωπίσουμε μετά.

Το τρένο σταματά και οι πόρτες επιτέλους ανοίγουν. «Έξω!» διατάζουν επιτακτικά οι φρουροί κρατώντας τη μύτη τους με ένα μαντήλι. Κατεβαίνοντας από το τρένο, είδαμε την επιγραφή του στρατοπέδου: «Μπίργκεναου».

Η πρώτη επιλογή γίνεται εκείνη την ώρα. Οι γέροι, οι άρρωστοι και οι πληγωμένοι περνούν από έναν αξιωματικό των SS με μαύρη στολή και από ένα γιατρό. Ύστερα μπαίνουν στα φορτηγά για να πάνε σε ένα περίεργο ίδρυμα που θεραπεύει όλες τις παθήσεις μέσα σε δέκα λεπτά: το κρεματόριο.

Τους υπόλοιπους μας πήγαν για μπάνιο. Καθώς έτρεχε το παγωμένο νερό, μας χτυπούσαν με πέτσινες ζώνες, για να μας σπάσουν το ηθικό. Μετά ξύρισαν κάθε τρίχα του σώματός μας και περάσαμε όλοι από ένα γερμανό στρατιώτη, που μας περνούσε μ' ένα σφουγγάρι βουτηγμένο σε φαινικό οξύ για απολύμανση. Το τσούξιμο ήταν απερίγραπτο.

Μετά μας έβαλαν, ακόμα γυμνούς, παραταγμένους σε πεντάδες. Η γη όμως ήταν βρεγμένη και γεμίζαμε λάσπες. Μας έστειλαν γελώντας ξανά στις βρύσες με το παγωμένο νερό και ξανά στο στρατιώτη με το σφουγγάρι. Αυτό επαναλήφθηκε αρκετές φορές, μέχρι που βαρέθηκα και μας άφησαν στη γραμμή. Πολλοί είχαν πυρετό κι έβηχαν, έτρεμαν. Μας έβαλαν θερμόμετρο και όποιος είχε πάνω από 37 θεωρείτο άχρηστος και πήγαινε απευθείας για εκτέλεση.

Κάποιος στρατιώτης ανήγγειλε: «Θα σας φέρουμε να φάτε». Η ελπίδα γλίστρησε στις καρδιές μας. Θα φάμε, άρα θα ζήσουμε. Οι Γερμανοί δεν σπαταλούν την τροφή τους για μελλοθάνατους.

Αμέσως μου χτύπησαν τον αριθμό στο αριστερό χέρι. Σου τρυπούσαν το δέρμα με καρφί και πάνω έριχναν μελάνι με μαρούτι. Σήμερα θα μπορούσα να το βγάλω με μια πλαστική επέμβαση. Δεν θα την έκανα όμως ποτέ. Για μένα αποτελεί τίτλο τιμής. Είμαι ένας από αυτούς που μια ακραία απολυταρχική εξουσία, ένα παραλήρημα της ιστορίας, τους κατάργησε σαν ανθρώπινα πλάσματα και τους μετέτρεψε σε αριθμούς. A15429. Αυτό ήμουν εκεί. Ή δεν ήμουν...»

Οι μήνες που πέρασε στα στρατόπεδα, χαράχτηκαν στη μνήμη του σαν χρόνια. Ο Ζακ όμως κατάφερε μέσα από απίστευτες κακουχίες να επιβιώσει για να ζήσει την απελευθέρωση...

«Ήρθαν με φορεία και μας έριξαν κουβέρτες πάνω μας. Ήταν το πρώτο συναίσθημα της σωτηρίας: η ζέστη εκείνης της κουβέρτας.

Ξύπνησα πάνω σ' ένα κρεβάτι με κολλαρισμένα και πεντακάθαρα λευκά σεντόνια. Σχεδόν δεν το πίστευα. Ήρθε από πάνω μου μια αγγλίδα νοσοκόμα με την καθαρή λευκή στολή της. Νόμιζα ότι είμαι στον Παράδεισο. Έμοιαζαν όλα ένα όνειρο.

Ήμουν είκοσι κιλά. Υπέφερα από ασιτία, αφυδάτωση, πλευρίτιδα και χίλια δυο άλλα. Μας ξεψείρισαν και μας απολύμαναν όλους. Πολλοί συνέχιζαν να πεθαίνουν, αφού είχαν περάσει πλέον σωματικά το κατώφλι του δρόμου χωρίς επιστροφή.

Δεν είχαμε καμία άλλη σκέψη στο μυαλό μας απ' το να γυρίσουμε στις οικογένειές μας ή οτιδήποτε μπορεί να είχε απομείνει από αυτές. Από εκείνο το τρένο των τριών χιλιάδων ανθρώπων που φτάσαμε μαζί στο Αουσβιτς, γυρίσαμε στην Ελλάδα δέκα όλοι κι όλοι. Πρέπει να περπατήσαμε περίπου δύο μήνες. Γυρίσαμε με τα πόδια στην Ελλάδα από την Πολωνία. Διασχίζοντας τη Γιουγκοσλαβία οι αντάρτες μάς έγδυσαν, μας πήραν όλα τα ρούχα που μας είχαν δώσει οι Σύμμαχοι και καταλήξαμε γυμνοί ξανά.

Κάπου στη Βόρεια Ελλάδα μάς άφησαν και πήραμε το τρένο της επιστροφής. Κατεβήκαμε στην Αθήνα και ήταν βράδυ. Μπήκα να κοιμηθώ σε ένα άδειο κτίριο, το 2ο γυμνάσιο Αρρένων Αθηνών. Ξύπνησα το πρωί κι άρχισα να κατεβαίνω την Πατησίων. Περνώντας έξω από το σπίτι που κρυβόμαστε τότε, χτύπησα την πόρτα του ισογείου στο θυρωρό. Φυσικά στην κατάσταση μου δεν με αναγνώρισε και ήταν καχύποπτος.

«Εγώ είμαι, ο Ζακ. Ζακ Μεναχέμ».
«Πώς λένε τον πατέρα και τη μάνα σου;»
«Ντάριο και Πολέτ».

Κόντευσε να λιποθυμήσει. Με ανεβάζει επάνω στο σπίτι του και μου δίνει ρούχα και κουβέρτες να ζεσταθώ. Φωνάζει τέσσερις άνδρες από την πολυκατοικία και αμέσως πηγαίνουν στο σπίτι που έμενε τότε η μητέρα και η αδερφή μου. Χτυπούν το κουδούνι και ανοίγει η μητέρα μου. Τους κοιτάει στα μάτια και χωρίς κανείς να πει τίποτα, χωρίς να περάσει ούτε ένα δευτερόλεπτο, φωνάζει: «Το παιδί μου. Το παιδί μου γύρισε!»

Με αγκάλιασε κι ένιωσα σαν να ήμουν ξανά σε ηλικία τριών ετών. Νόμισα πως η ζωή μου ξεκίνησε απ' την αρχή, πως τίποτα απ' όλα αυτά δεν είχε συμβεί, ήταν όλα ένα όνειρο. Κλαίγαμε για ώρες. Είχε περάσει τόσος καιρός χωρίς να ακούσουμε κουβέντα ο ένας για τον άλλο, δεν ξέραμε αν οι άλλοι ήταν ακόμα ζωντανοί...

Δεν ξαναπήγα στη Γερμανία. Γύρισα όλο τον κόσμο αργότερα στη ζωή μου. Αλλά όχι στη Γερμανία. Ούτε στο Άουσβιτς ξαναπήγα ποτέ.»

Το βιβλίο [«Ζακ Μεναχέμ» του Ερρίκου Αρρώνες](#) κυκλοφορεί από τις εκδόσεις «Φερενίκη»

ΠΗΓΗ: gr.hellomagazine.com, 27.1.2022

[????????:](#)

[????????:](#)

[????????? ??? ??? ??? ??? ?????? ?????? ????????????????? 2022](#)

[????????? ??? ?????????????? ?????????? ?????????? ??? ??? ?????? ?????? ?????????????????](#)

[MESSAGE BY THE GREEK PM MITSOTAKIS FOR THE HOLOCAUST REMEMBRANCE DAY 2022](#)

[????????? ??? ?????????? ?????????? ?????? ?????? ??? ??? ?????? ??????](#)

[????????? ??? ?????????? ?????????? ?????????? ?????????? ?????????? ??? ??? ?????? ?????? ?????????????????](#)

[????????? ??? ?????????? ?????????? ?????? ?????????? ??? ?N ?????? ?????? ?????? ??? ????????????????? 2022](#)

[????????? ??? ?????????? ?????????? ??? IHRA ??? ??? ?????????? ?????? ?????? ??? ????????????????? 2022](#)

[MESSAGE OF THE GREEK PRESIDENCY OF THE IHRA FOR HOLOCAUST REMEMBRANCE DAY 2021](#)

[????????? ??? ?????? ??? ??? ?????? ?????? ??? ????????????????? 2022](#)

[KIS MESSAGE FOR HOLOCAUST REMEMBRANCE DAY 2022](#)

[????????? ??? ?????????? ??? ?????? ??? ??? ?????? ?????? ?????? ??? ?????????????????](#)

[????????? ??? ?????????? ??? ?????? – ?????????????? ?????????? ?? ?????? ?? ?????? ?????? ?????? ?????????????????](#)

[????????????? ?????? – ??????: «? ?????? ?????????? ?????? ?????????????????? ??? ?????????????????? ??? ????](#)

[????????? ?????? ?? ????? ?????????????? ??? ????????](#)

[??????????? ΤΟΥ ?????????? ?????25 ??? ??? ?????? ?????? ??????????????? 2022](#)

[????????????? ??? ?????????? ?????????? ?????? ??? ??? ?????? ?????? ?????????????????? 2022](#)

[????? ?????? ?????????????????? 2022 ??? ?????????? - ?????? ?????????? ?????????? ?????? ??????](#)

[?????? ?????????? ?????????? ?????????????????? ?????????????? ??? ??? ?????? ?????? ?????????????????? 2022](#)

[??????? ?????????? ?????????????? ?????????? ?????????????????? ??? ?????? ???????](#)

[????????????????? 2022: «?????? ?????? ?????? ?????????????? ???????????](#)

[????????????????? ??? ??????????????](#)

????????? – ??????????????:

[?????? ?????????????????? 2022: ? ?????? ??????????... ?????????????? ??? ??????????????????](#)

[HOLOCAUST REMEMBRANCE DAY 2022: GREECE REMEMBERS... EVENTS AND ACTIVITIES](#)

[????????????? ??? ??????? ??? ??? ?????????????? ??????? WE REMEMBER](#)

[THE HELLENIC PARLIAMENT ILLUMINATED FOR THE WE REMEMBER CAMPAIGN ON HOLOCAUST REMEMBRANCE DAY 2022](#)

[?.????? ??? ??????? ??? ?? ??????????????, 28.1.2022](#)

[? ?????? ??????? ??? Η????? ?????????? ?????????????????? - ?? ??????????? ???](#)

[?????????????? ??? ??????????](#)

[????????????? ??? ?????????????? ??????? ??? ??? ?????? ?????? ?????????????????? 2022](#)

[THE ATHENS CITY HALL ILLUMINATED FOR THE WE REMEMBER 2022 CAMPAIGN](#)

[? ?????????????? ?????????????? ??? #WEREMEMBER 2022](#)

[?????? ??????? ?????????????????? 2022 ?????? ??????](#)

[?????? ??????? ?????????????????? 2022 ??? ??????????????](#)

[????????? ??? ?????????? ?????? & ?.?. ?????????????? ?????? ?????????? ?????? ?????? ?????? ?????????????????? ??? ??????????????](#)

[????????? ???, ?????????????? ?????? ?????????? ??, ?????????? ?????? ?????? ?????????????????? ?????? ?????????????? 2022](#)

[????????????? ?????????????? ?????? & ??????? ?????????? ?? ??? ?????????? ??? ?.?. ?????????????????? ?? ?????????? ??? ?????? ?????????? ??????????????????](#)

???????????? ?????? ??? ?? ?????????? ??? ??? ?? ??? GIL SHAHAM ??? ??? ?????? ???????
????????????????? 2022 ??? ??????????????

?????? ??????? ?????????????????? 2022 ??? ???????

?????? ??????? ?????????????????? 2022 ??? ??????????

?????? ??????? ?????????????????? 2022 ????? ???????

?????? ??????? ?????????????????? 2022 ??? ?????????

?????????? ??? ?????????? ??? ?? 77 ??????? ??? ??? ?????????????????? ??? ?????????????? – 27.1.2022

?????????? ?????????????? ???? ?????????????? #WEREMEMBER 2022 ??? WJC

#WEREMEMBER 2022 - ?????????????? ??? ?? ?????? ??? ??????????????????

????????????? ??? ??? ??? ?????? ??? YAD VASHEM ??? ?? ??????? ??????? ??????? ??? ??????????????????
2022

?????? ?????????????????? ??? ??????? ?????????? ??? ?????????? ?' ??????????? ??????????
?????????????????

????????? ?????????????????? ?? ?????????? ??? ?????????? ??? ??? ?????? ???????
????????????????? 2022

?????? ??????? ?????????????????? 2022 ??? ?????????? ???????

?????? ??????? ?????????????????? 2022: ?????????? ??? ?????????????????? ??? ???????

?????? ??????? ?????????????????? 2022 ????? ??????

????????? ??????? ??? ?????????????? GAMARAAL «?? ?????????????? ?????????? ??????????????
??? ??????????????????»

?????????...??? ??????? ??? ?????????? ??? ?????????????????????? ?????????? ??? ??
????????????????? ??? ??????????

?????? - ?????????? - ??????????????????:

77 ??????? ???? ?? ??????????????. ? ??????? ?????????? ?????????? ??? ?????????????????? -?????? ??? ???
"?????" 30.1.2022

?????????????? ?????????? ???? ?????? ??????????: ? ?????????? ?????????? ?????????? ??? ??????

?????? ??????????: ?????? ??????? ? ?????????? ?????????????? - ?? ?????????????? ?????? ? ??????????

? ?????? ?????? – ?????? ?????????? ?????????????????? ?????????? ??? ?????? ?????: «????? ????? ??

?????????»

?? ?????? ? ?????? ????????? ??? ??? ??????

????????????? ??? ????? ??? ??? ?????????????? ?????????? ??????????

?? ?????????????? ??? ?????? ??????

??????????:

??? ?????????? ? ?????????????????? ????????? ???

????????? ?????? ???????: «?? ????????? ??? ????? ??? ?????? ?? ?? ?????????? ?? ??? ????? ?????? ?????? ??????????»

????????? ?????????? ???????: «????? ?????????????? ?? ?? ?????? ??? ?????????? ??? ??? ?????? ?????????????? - ????? ?????? ??? ??????????»

????????? ?????????????? ??????-?????????????: «????? ?????? ??? ?? ?????????????? - ?????? ?????? ?? ??? ?????????? ??????»